

# MECHOVÝ HERBÁŘ KAMILA RYBNÍČKA: ZTRACENÝ A ZNOVUNALEZENÝ PRAMEN K BRYOFLÓRE BÝVALÉHO ČESKOSLOVENSKA. 1. RELIKTNÍ HNĚDÉ MECHY

## Kamil Rybníček's bryophyte herbarium: a lost and found source to the bryoflora of former Czechoslovakia. 1. Relict brown mosses



Petra Hájková<sup>1,2</sup>, Tomáš Peterka<sup>1</sup> & Michal Hájek<sup>1</sup>

<sup>1</sup>Ústav botaniky a zoologie, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, Kotlářská 2, CZ-611 37 Brno, e-mail: buriana@sci.muni.cz; <sup>2</sup>Oddělení paleoekologie, Botanický ústav AV ČR, v. v. i., Lidická 25/27, CZ-602 00 Brno



### Abstract:

The long-lost bryophyte herbarium of K. Rybníček, an outstanding Czech mire ecologist, was recently found at the Institute of Botany of the Czech Academy of Sciences, Czech Republic. We revised specimens of seven relict rich-fen species, the occurrences of which were compiled in a paper by Hájková et al. (published in *Preslia*, 2018). Our revision has provided information on four new localities, one of *Calliergon giganteum*, two of *Hamatocaulis vernicosus* and one of *Meesia triquetra*, and revealed eight so far unknown herbarium specimens documenting Rybníček's literature reports on *Drepanocladus trifarius*, *Meesia triquetra*, *Paludella squarrosa* and *Scorpidium scorpioides*. The specimen of *Drepanocladus lycopodioides*, which was sampled in the Padrtiny mire nearby Velké Dářko lake in 1956 and originally identified as *Scorpidium scorpioides*, was found as well. This species is recently known in the Czech Republic from a single site, a secondary habitat in the Rasová quarry 155 km from the Padrtiny site. Two specimens of *Hamatocaulis vernicosus* were re-identified as *Sarmentypnum exannulatum*. All specimens represent valuable evidence of the past occurrence of relict fen species in the Czech Republic and Slovakia and are deposited in the BRNU herbarium.



### Keywords:

*Drepanocladus lycopodioides*, herbarium specimens, relict species, revision

## ÚVOD

Kamil Rybníček (1933–2014)<sup>1</sup> byl naším nejvýznamnějším rašeliništním ekologem a paleoekologem. V šedesátých a sedmdesátých letech detailně mapoval flóru a vegetaci československých rašelinišť včetně mechového patra. Pracoval především na Českomoravské vrchovině (Rybníček 1966, 1974), ale působil i v Západních Karpatech, zejména na Oravě (Rybníček & Rybníčková 1965, 1972) a na Liptově (nepublikované údaje). Osobně zažil velké a nevratné změny v krajině spojené především s drastickým odvodňováním mokřadů, ale i s ústupem tradičního hospodaření. Trpké zkušenosti se zánikem cenných rašelinišť na Českomoravské vrchovině pak vystihuje jeho výrok „*Vysočina zanikla nepoznaná*“. Tuto smutnou větu si jako motto zvolili nedávno i autoři Červené knihy květeny Vysočiny (Čech et al. 2021).

Když se na Ústavu botaniky a zoologie Masarykovy univerzity zformovala pracovní skupina pro výzkum rašelinišť, často jsme šli takřka-kajíc ve stopách Kamila Rybníčka a ověřovali jeho lokality vzácných reliktních mechorostů. Někdy rašeliniště zůstalo zachováno a starší nálezy se podařilo ověřit. V některých případech lokalita dosud existovala, ale dříve uváděné vzácné druhy jsme nepotvrdili. A jindy už po rašeliništi nebyla ani stopa a člověk si na daném místě podobný biotop ani při nejlepší vůli nedovedl představit. Protože řada údajů pocházela jen z fytoocenologických snímků a chyběly k nim herbářové položky, zaznívaly občas pochyby o správné determinaci.

V souborném článku (Hájková et al. 2018) jsme shromáždili všechny dostupné záznamy o výskytu sedmi významných reliktních mechů (*Calliergon giganteum*, *Drepanocladus trifarius*, *Hamatocaulis vernicosus*, *Helodium blandowii*, *Meesia triquetra*, *Paludella squarrosa* a *Scorpidium scorpioides*) na území bývalého Československa. V článku jsme rozlišili recentní (dosud existující) lokality, historické nálezy doložené herbářovými položkami a historické nálezy, které byly excerpovány z databází nebo publikací a ke kterým doklad chyběl. Do třetí skupiny patřila i řada Rybníčkových údajů z 60. a 70. let. Sám Kamil Rybníček se při příležitostných rozhovorech zmínil, že doklady k významnějším nálezům sbíral. Svůj herbář však považoval po opakované reorganizaci a stěhování Botanického ústavu za ztracený.

Podobně jako lidské životy bývají i osudy herbářových sbírek často spleťtité (Hadinec 1996, Hájek & Trávníček 1996, Danihelka et al. 2017). K našemu milému překvapení se asi před rokem na brněnském pracovišti Botanického ústavu během úklidu skříní objevilo několik balíčků a v nich vzorně uspořádané a zabalené mechové položky. Jednalo se právě o ztracený mechový herbář Kamila Rybníčka. Tento botanický poklad byl následně převezen na Ústav botaniky a zoologie Masarykovy univerzity

<sup>1</sup> Životopisné články sestavili Neuhauslová (1993) a Hájek et al. (2012).

k dalšímu studiu a postupnému začlenění do univerzitního herbáře. K řadě historických, a ne vždy zcela jistých nálezů tak máme konečně k dispozici herbářové doklady. Cílem tohoto příspěvku je publikovat revizi položek vzácných reliktních mechů a aktualizovat seznam lokalit a údaje o existenci dokladů jednotlivých druhů uvedených v nedávno publikovaném souborném článku (Hájková et al. 2018).

## **OBSAH HERBÁŘE**

Sbírka má podobu běžného mechového herbáře. Položky jsou uloženy v papírových obálkách, obálky se nachází ve složkách po jednotlivých druzích, složky jsou uspořádané ve čtyřech balících. Balíky celkem obsahují několik stovek sběrů, z nichž naprostá většina je v dobrém stavu. Položky v herbáři lze orientačně rozdělit na dvě hlavní skupiny podle účelu, za jakým se do sbírky dostaly. Z části se jedná o doklady vzácnějších rašelinistních mechorostů, které Kamil Rybníček sbíral během systematického průzkumu československých rašeliníšť zejména v 60. a 70. letech minulého století. Početněji jsou zastoupeny např. rody *Campylium* s. l., *Calliargon* s. l., *Drepanocladus* s. l. (včetně rodů *Hamatocaulis*, *Sarmentypnum* a *Warnstorfia*), *Paludella*, *Scorpidium* a *Sphagnum*. Tyto doklady jsou obvykle stručně ale výstižně lokalizované a datované (viz dále).

Druhou skupinu pak tvoří položky, jež byly pravděpodobně využívány jako srovnávací materiál hlavně pro determinaci mechových makrozbytků z paleoekologických profilů. Jde jednak o vzorky druhů, které jsou ve střední Evropě extrémně vzácné, neznámé nebo se zde vůbec nevyskytují (*Catoscopium nigratum* (Hedw.) Brid., *Cinclidium stygium* Sw., *Drepanocladus badius* (Hartm.) G. Roth, *D. sendtneri*, *D. turgescens* (T. Jensen) Kindb., *Meesia hexasticha* (Funck) Bruch). Kamil Rybníček je sbíral během cest do severní Evropy, zejména ve Švédsku, řidčeji v bývalém Sovětském svazu. Na druhou stranu herbář obsahuje i doklady běžných mechů (např. *Climacium dendroides*, *Dicranum scoparium*, *Homalothecium sericeum*, *Plagiothecium denticulatum*). Tyto druhy jsou však často zastoupeny jednou, nanejvýš dvěma položkami bez jakýchkoliv údajů o lokalitě nebo sběrateli. Vzácně se v herbáři objevují také sběry a duplikáty sběrů jiných bryologů (např. J. Podpěry, J. Šmardy, M. Kuce, Z. Pilouse).

## **METODIKA**

K revizi jsme vybrali položky sedmi reliktních druhů mechorostů zpracovaných v souborném článku (Hájková et al. 2018). Ve výsledcích uvádíme všechny lokality těchto druhů doložené herbářovými položkami. Doklady rozdělujeme do skupin podle toho, zda dokumentují (i) „nové“ (tj. dosud v literatuře neuváděné a botanické veřejnosti neznámé) lokality, (ii)

nálezy dříve publikované a podchycené v souborném článku, ale nedoložené herbářovou položkou (Hájková et al. 2008) nebo (iii) lokality, jejichž existence nám při přípravě souhrnného článku unikla. Revidované doklady byly uloženy v herbáři Masarykovy univerzity (BRNU). Revize ostatních mechorostů včetně rašeliníků (rod *Sphagnum*) budou zpracovány samostatně a publikovány v některém z dalších čísel Bryonory. Nomenklatura mechorostů je sjednocena podle Kučera et al. (2012).

## VÝSLEDKY A DISKUZE

Revize a studium herbářových položek přinesly informaci o dosud neznámých lokalitách druhů *Calliergon giganteum*, *Hamatocaulis vernicosus* a *Meesia triquetra*. K osmi známým lokalitám reliktních mechů (*Drepanocladus trifarius*: 2, *Meesia triquetra*: 2, *Paludella squarrosa*: 1, *Scorpidium scorpioides*: 3) přinášíme novou informaci o existenci herbářového dokladu. Některé položky nás také „přivedly na stopu“ historických lokalit, které byly již dříve publikovány, avšak nejsou podchyceny v souborném článku o výskytu reliktních slatinných mechů v bývalém Československu (Hájková et al. 2018). Revize položek dále přinesla velmi zajímavou informaci o výskytu *Drepanocladus lycopodioides* na Dářských rašeliníštích. Položka byla sebrána jako fyziognomicky podobný druh *Scorpidium scorpioides*, který se v minulosti na Českomoravské vrchovině vyskytoval častěji než dnes. Položky *Hamatocaulis vernicosus* ze Špulákova mlýna u Kunžaku a z rašeliníště mezi obcemi Oravská Jasenica a Oravské Veselé náleží k druhu *Sarmentyprum exannulatum*. Také jsme odhalili jednu nepřesnost v lokalizaci nálezu *Hamatocaulis vernicosus* u Řásné v souborném článku (Hájková et al. 2018), kterou zde uvádíme na pravou míru.

### 1. „Nové“ (zřejmě dosud nepublikované a botanikům neznámé) lokality

*Calliergon giganteum*

- Čaganov u Bzence; leg. J. Podpěra VIII. 1906 [v položce *Hamatocaulis vernicosus*].

Jako Čaganov se v minulosti označovaly usedlosti na západním a jihozápadním okraji Vracova. Název je patrný např. na mapách III. vojenského mapování (<https://geoportal.gov.cz/web/guest/map>).

*Hamatocaulis vernicosus*

- Praskolesy u Telče, sn. 504; leg. K. Rybníček 6. 7. 1964, BRNU 687545.

Z poznámky „sn. 504“ vyplývá, že druh byl sbírán během fytoecologického snímkování. Ve snímcích z dané lokality (cf. Rybníček 1974)

však *H. vernicosus* chybí. O příčinách můžeme pouze spekulovat. Mech mohl např. růst mimo plochu fytoocenologického snímku nebo se na něj při zpracování terénních zápisků zapomnělo. Nelze však vyloučit ani chybu při sazbě knihy. Podobným nedopatřením zřejmě vznikl dlouho tradovaný omyl o výskytu ostřice šlahounovité (*Carex chordorrhiza*) v PR Rašeliniště Loučky (cf. Čech et al. 2021).

- Zákamenné, okraj rašeliniště pod silnicí k Oravské Lesné, sn. 609; leg. K. Rybníček 4. 7. 1970, BRNU 687560.

Ve Slovenské národní fytoocenologické databázi (Šibík 2012) je uloženo několik snímků K. Rybníčka z okolí Zákamenného, *H. vernicosus* však neobsahují. Žádný jiný údaj o výskytu mechu v daném území nám není znám.

#### *Meesia triquetra*

- Rašeliniště v sedle pod Kubinskou holou (Orav. Magura); leg. K. Rybníček VIII. 1965, BRNU 687564.

Druh se v minulosti vyskytoval i na nedaleké slatině u Puchmajerovej jazierka, kde ho sbíral v roce 1997 R. Šoltés a o rok později jej publikovali Mígra & Šoltés (1998). Navzdory opakovaným snahám se zde už druh nepodařilo znovu ověřit a je zde tedy neznámý.

## **2. Publikované lokality uvedené v souborném článku (Hájková et al. 2018), ale dříve nedoložené herbářovou položkou.**

V hranatých závorkách uvádíme lokalizace použité v souborném článku (Hájková et al. 2018).

#### *Drepanocladus trifarius*

- Orava: Beňadovské rašeliniště mezi silnicí a potokem u mlýna; leg. K. Rybníček 21. 10. 1964 [Beňadovské rašelinisko], BRNU 687536.
- Orava: Bobrov, rašeliniště při silničce ke státní hranici; leg. K. Rybníček 31. 5. 1968 [Zimník (Bobrov)], BRNU 687537.

#### *Meesia triquetra*

- Jihlávka – V Lisovech; leg. K. Rybníček 18. 8. 1962 [V Lisovech], BRNU 687561.
- Orava: Breza, rašeliniště u 1. žel. mostu přes Mútňanku [Mútňanku]; leg. K. Rybníček 1965 [Breza], BRNU 687567, 687568.

#### *Paludella squarrosa*

- Raš. u Čenkov nad rybníkem; leg. K. Rybníček 7. 9. 1965 [Čenkov], BRNU 687571.

*Scorpidium scorpioides*

- Ústí – Klabovka, ok. Jihlava; leg. K. Rybníček 4. 6. 1964 [Klábovka – Padrt], BRNU 687580, 687581.
- Jezdovice – uzávěr údolí k Bukové; leg. K. Rybníček 22. 6. 1964 [zřejmě Jezdovické rašeliniště], BRNU 687577.
- Řásná – Vanov u Telče; leg. K. Rybníček 2. 10. 1965 [Řásná], BRNU 687579.

**3. Lokality dříve publikované, ale neuvedené v souborném článku (Hájková et al. 2018)***Calliergon giganteum*

- Ždírec – *Caricetum diandrae*, sn. 495; leg. K. Rybníček 5. 6. 1964 [v položce *Hamatocaulis vernicosus*].

Sběr se vztahuje k lokalitě jižně od Ždírci na Jihlavsku (Rybníček 1974; tab. 35, sn. 10).

- Nová Ves u Lásenic, sn. 510; leg. K. Rybníček 5. 10. 1965, BRNU 687527.

Rybníček (1974) uvádí druh ve fytoocenologickém snímku (tab. 40, sn. 19) z rašeliniště jihovýchodně od Nové vsi na Jindřichohradecku.

- Orava: Bobrov; rašeliniště při silnici ke státní hranici; leg. K. Rybníček 31. 5. 1968, BRNU 687530.

Druh se vyskytuje ve fytoocenologickém snímku uloženém ve Slovenské národní fytoocenologické databázi (Šibík 2012). K. Rybníček snímek lokalizoval "Oravská kotlina, Bobrov" a zapsal ve stejný den, kdy sbíral položku.

*Hamatocaulis vernicosus*

- Nové Město na Moravě, lesní příkop při Medlovském rybníce, 700 m; leg. J. Šmarda 7. 5. 1937, BRNU 687552.

Šmarda (1946) uvádí lokalitu jako „Žďár: v příkopu u Medlovského rybníka“.

- Ždírec – údolí jižně obce; leg. K. Rybníček 5. 6. 1964, BRNU 687551.
- Ždírec – *Caricetum diandrae*, sn. 495; leg. K. Rybníček 5. 6. 1964, BRNU 687550.

Oba doklady zřejmě pochází z rašeliniště jižně od Ždírci na Jihlavsku (Rybníček 1974; tab. 35, sn. 10).

- Telč: Řásná – Vanov; leg. K. Rybníček 1. 10. 1965, BRNU 687548.
- Řásná – Vanov u Telče, sn. 535; leg. K. Rybníček 1. 10. 1965, BRNU 687547.

Obě položky se zřejmě vztahují k rašeliništi u Smrkovského rybníka (Rybníček 1974; tab. 40, sn. 10). Štechová et al. (2012) tuto historickou lokalitu uvádí. V souborném článku je však název od Řásné zřejmě nesprávně uveden jako "Velký Pařezitý rybník (Řásná)". Smrkovský rybník se nachází o 3 km na jihovýchod.

- Růžená u Třeště, sn. 538; leg. K. Rybníček 2. 10. 1965, BRNU 687546.

Rybníček (1974) uvádí druh ve fytoocenologickém snímku (tab. 15, sn. 9) z rašeliniště na břehu rybníka u Růžené.

#### *Meesia triquetra*

- Řásná, sn. 534; leg. K. Rybníček 1. 10. 1965, BRNU 687563.

V práci o glaciálních reliktech (Rybníček 1966) nálezy chybí, protože autor navštívil lokalitu až po odeslání rukopisu do redakce. V monografii o rašeliništích jižní části Českomoravské vrchoviny (Rybníček 1974; tab. 35, sn. 21) je *M. triquetra* uvedena ve fytoocenologickém snímku lokalizovaném „Řásná – pod myslivnou při cestě do Vanova“. Pravděpodobně se opět jedná o Smrkovský rybník.

#### *Paludella squarrosa*

- Léskovec u Horní Cerekve; leg. K. Rybníček 3. 10. 1965, BRNU 687572.
- mezi Heřmaněč a Léskovec u Počátek; leg. K. Rybníček 5. 10. 1965, BRNU 687573.

V práci Rybníček (1966) oba nálezy chybí, protože autor lokality navštívil až po odeslání rukopisu do redakce. Údaje o výskytu druhu v okolí Léskovce však byly publikovány později (Rybníček 1974; tab. 15, sn. 3 a 12).

## 4. Další výsledky revize

U známých a dobře dokladovaných nalezišť, z nichž některá dosud existují, uvádíme v hranatých závorkách lokalizace použité v souborném článku.

#### *Drepanocladus lycopodioides*

- Padrtiny u Dářka; [sběratel neuveden] 10. 6. 1956, BRNU 687534.

Položka (obr. 1–3) byla původně určena jako *Scorpidium scorpioides* a zařazena ve složce s jinými sběry tohoto druhu. Lokalita zřejmě odpovídá severnímu okraji rašeliniště Padrtiny (dnes NPR Velké Dářko), kde je pod Radostínským kopcem dosud vyvinuta unikátní série společenstev od suchých trávníků na opuce, přes bezkolencové louky, bohatá slatiniště s kalcitolerantními rašeliníky až k vrchovišti s blatkovým borem. Historický rozsah slatinišť, včetně vápnitých typů, však byl zřejmě podstatně větší než dnes a současný výskyt *D. lycopodioides* tedy již není příliš pravděpodobný.

*D. lycopodioides* byl i v minulosti extrémně vzácným druhem (nejen) české bryoflorý a je v současné době v ČR hodnocen jako vyhynulý (Kučera et al. 2012). Poslední datovaný výskyt uvádí Váňa (1981) na Hrabanovské černavě z roku 1923, doklad z Dářka tak posouvá poslední známý nález mechu v ČR na slatiništích (tj. primárních stanovištích) o více než



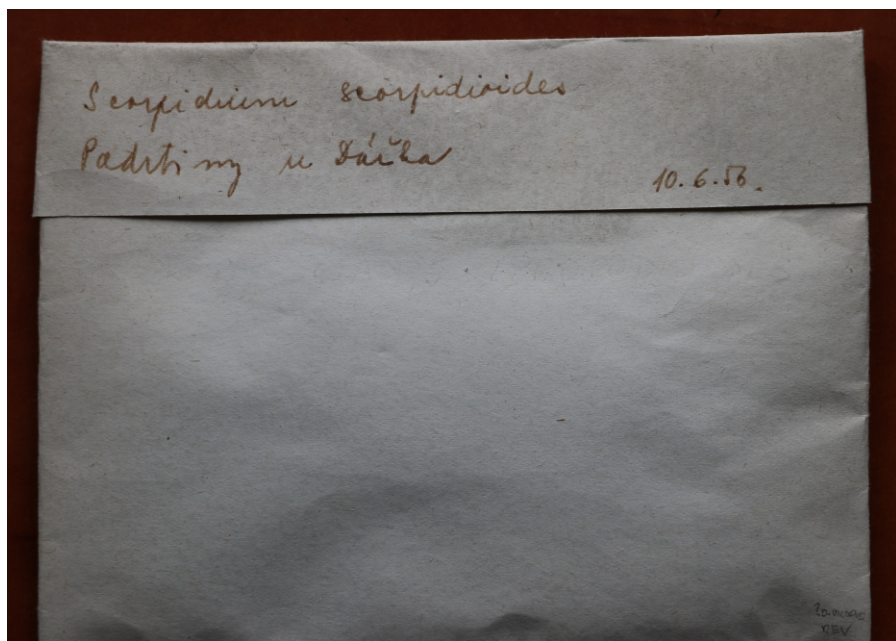
**Obr. 1.** Lístky druhu *Drepanocladus lycopodioides* z revidované položky.  
**Fig. 1.** Leaves of *Drepanocladus lycopodioides* from the revised specimen.





Obr. 2. Celkový pohled (A) a detail (B) položky *Drepanocladus lycopodioides*.

Fig. 2. Herbarium specimen of *Drepanocladus lycopodioides*: general view of the specimen (A), detail (B).



**Obr. 3.** Obálka položky *Drepanocladus lycopodioides* originálně označená jako *Scorpidium scorpidioides*.

**Fig. 3.** Herbarium specimen of *Drepanocladus lycopodioides* originally identified as *Scorpidium scorpidioides*.

ca 30 let. V roce 2019 byl druh překvapivě nalezen na sekundárním stanovišti v opuštěném pískovcovém lomu Rasová v Bílých Karpatech (Peterka et al. 2021), který je od Padrtin vzdálený 155 km vzdušnou čarou.

Z lokality Dářko (nebo přesněji z širšího prostoru Dářských rašelinišť) uvádí *D. lycopodioides* poprvé Kalenský (1906): „...r. plavuňovitý (*H. lycopodioides*) ve větším množství najdeme v dolíčkách na rašeliništi u Radostína...“ Kalenského cituje např. Šmarda (1946, 1960), žádný jiný pozdější nález druhu z okolí Velkého Dářka ale již neuvádí. Velenovský (1900) pak zřejmě lokalitu nesprávně interpretoval jako „Hlinsko“. V této podobě údaj přebral mj. Ambrož (1913). K. Rybníček si Kalenského nález poznamenal i do své floristické kartotéky<sup>2</sup>, která zachycuje údaje o výskytu významných rašeliništních druhů excerpované převážně z literatury a doplněné o vlastní autorovy nálezy. Ke Kalenského údaji připojil poznámku: „v letech 57–64 jsem marně hledal“.

*Scorpidium scorpioides*, s nímž byl *D. lycopodioides* zaměněn, na Padrtinách nicméně prokazatelně rostlo. V roce 1986 zde druh sbíral I. Novotný (Hájková et al. 2018). Sám K. Rybníček tu v roce 1957 zaznamenal druh ve vegetaci blízké svazu *Stygio-Caricion limosae* (Rybníček 1974; tab. 5, sn. 2), v níž se *S. scorpioides* typicky vyskytuje,

<sup>2</sup> Kartotéka z pozůstalosti K. Rybníčka je rovněž uložena na Ústavu botaniky a zoologie.

a není tedy důvod pochybovat o jeho přítomnosti ve fytoocenologickém snímku. Historické herbářové doklady *S. scorpioides* pochází i z jiných rašelinišť v okolí Velkého Dářka (Hájková et al. 2018).

Je zajímavé, že text na schedě pravděpodobně není psán rukou K. Rybníčka. Krom toho K. Rybníček své položky označoval jako „*Scorpidium scorpioides*“, zatímco na sběru od Dářka je použita starší podoba jména, tj. „*Scorpidium scorpidioides*“ (obr. 2A). Bylo by proto nesprávné podezírat K. Rybníčka z determinačního omylu. Totožnost sběratele a autora původního určení zůstává neznámá.

#### *Sarmentypnum exannulatum*

- Kunžak-Špulákův mlýn, sn. 455; leg. K. Rybníček 1965, BRNU 687585.

Položka, která byla originálně označena jako *Hamatocaulis vernicosus*, obsahuje pouze sběr *Sarmentypnum exannulatum*. Na schedě jsou však uvedeny oba druhy, nelze proto vyloučit, že v terénu rostly *H. vernicosus* i *S. exannulatum* pospolu.

- Rašeliniště mezi Oravská Jasenica a Oravské Veselé, sn. 611 [Veselovské hájiky], BRNU 687586.

Položka označená jako *Drepanocladus vernicosus* f. *inundatus* obsahuje druh *Sarmentypnum exannulatum*. Nicméně druh *Hamatocaulis vernicosus* je z lokality bezpečně doložen (viz výčet revidovaných položek *Hamatocaulis vernicosus* dále).

#### *Calliergon giganteum*

- Jihlava – přech. rašeliniště u obce Vílanec II.; leg. K. Rybníček 1951 [Vilanecké rašeliniště], BRNU 687526.
- Loučka u Dobšíně; [sběratel neuveden] 14. 9. 1953, BRNU 687533.

Druh byl opakovaně doložen od Dobšinské ledové jeskyně (Hájková et al. 2018), není však jisté, že výše uvedený sběr pochází ze stejného naleziště. Slovenská národní fytoocenologická databáze (Šibík 2012) nicméně obsahuje snímek s převahou *C. giganteum* zapsaný v blízkosti jeskyně. Snímek pochází od J. Šmardy a je datován 15. 9. 1953.

- Jihlávka: V lísovech; leg. K. Rybníček 18. 8. 1962 [V Lísovech], BRNU 687525.
- Orava – Beňadovo rašeliniště, sn. 3a; leg. K. Rybníček 21. 10. 1964 [Beňadovské rašelinisko], BRNU 687528.
- Orava: Beňadovo, rašeliniště u Beňadovského mlýna; leg. K. Rybníček 6. 6. 1968 [Beňadovské rašelinisko], BRNU 687529.
- Rašeliniště mezi Oravská Jasenica a Oravské Veselé, sn. 614; leg. K. Rybníček 4. 7. 1970 [Veselovské hájiky], BRNU 687531.
- Orava: slatiny mezi Ťapešovo a Lokca (při silnici); leg. K. Rybníček 6. 7. 1971 [Ťapešovo], BRNU 687532.

*Hamatocaulis vernicosus*

- Čaganov u Bzence; leg. J. Podpěra VIII. 1906 [Bzenec], BRNU 687539.
- Jihlávka: rašeliniště u Kalištského rybníka; leg. K. Rybníček VIII. 1959 [Rašeliniště Kaliště], BRNU 687542, 687544.
- Počátky: rašelinné louky u Kalištského rybníka u obce Kaliště; leg. K. Rybníček 1960 [Rašeliniště Kaliště], BRNU 687543.
- Českomoravská vysočina: Hluboká – slatinné louky u rybníka Řeky; leg. K. Rybníček 19. 7. 1961 [Řeka], BRNU 687538.
- Jihlávka: Kaliště, sn. 123; leg. K. Rybníček 18. 8. 1962 [Rašeliniště Kaliště], BRNU 687541.
- Dušejov u Jihlavy, sn. 392; leg. Rybníčci [K. a E. Rybníčkoví; Chvojnov], BRNU 687540.
- Doupě – Studnice – uzávěr údolí k Panskému rybníku, sn. 500; leg. K. Rybníček 23. 6. 1964 [Studnice], BRNU 687549.
- Rašeliniště mezi Oravské Veselé a Oravská Jasenica, sn. 615 [Veselovské hájiky], BRNU 687559.
- Orava: Beňadovo, rašeliniště u Beňad. mlýna; leg. K. Rybníček 21. 10. 1964. [Beňadovské rašelinisko], BRNU 687553, 687556–687558.
- dtto; leg. K. Rybníček 28. 7. 1966 a 6. 6. 1968, BRNU 687554, 687555.

*Meesia triquetra*

- Kaliště; [sběratel neuveden] 24. 6. 1960 [Rašeliniště Kaliště], BRNU 687562.
- Orava: Beňadovo, rašeliniště mezi silnicí a Mutňankou [Mútňankou]; leg. K. Rybníček 21. 10. 1964 [Beňadovské rašelinisko], BRNU 687566.
- Orava: Beňadovo rašeliniště u Beňadovského mlýna; leg. Rybníčci [K. a E. Rybníčkoví] 6. 6. 1968 [Beňadovské rašelinisko], BRNU 687565.
- Orava: slatiny mezi Ťapešovo a Lokca při silnici, sn. 665; leg. K. Rybníček 6. 7. 1971 [Ťapešovo], BRNU 687569.

*Paludella squarrosa*

- bažina za Švermovem; leg. Heteša 19. 9. 1953 [Telgárt (Švermov)], BRNU 687574.
- Cesta z Telgártu na Královu holu; [sběratel neuveden] 19. 9. 1953 [Telgárt (Švermov)], BRNU 687575.
- Orava – Roháče: rašeliniště v Oraviciach, centrální část při hlavní

odtokové rýže, 820 m; leg. K. Rybníček 8. 7. 1971 [Oravice, Peciská II], BRNU 687576.

*Scorpidium scorpioides*

- Vilímeč; [nálezcé neuveden] 20. 7. 1960 [pravděpodobně se jedná o lokalitu V Lísovech], BRNU 687578.
- Orava: Beňadovo, rašeliniště u mlejna; leg. K. Rybníček 21. 10. 1964 [Beňadovské rašelinisko], BRNU 687582, 687583.
- Orava: rašeliniště u Beňadova mezi potokem a silnicí u mlýna; leg. K. Rybníček 1965 [Beňadovské rašelinisko], BRNU 687584.

*Drepanocladus trifarius*

- rašelinná louka při železniční stanici Jihlávka – Studená; leg. E. Rybníčková 30. 8. 1959 [Rašeliníště Kaliště], BRNU 687535.

## PODĚKOVÁNÍ

Svatce Kubešové jsme zavázáni za zprostředkování článku J. Šmardy (Čas. Mor. Mus. Zemsk., 1946). Evě Šmerdové vděčíme za důkladnou detektivní práci při dohledání lokality Čaganov. Milanu Valachovičovi děkujeme za poskytnutí dat ze Slovenské národní fytoecologické databáze a Lydii Dudové za nalezení herbářových položek. Vznik příspěvku byl podpořen granty GJ19-20530Y a GA23-05132S a podporou dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace (RVO 67985939, Botanický ústav AV ČR).

## LITERATURA

- Ambrož J. (1913): České Drepanoklady. – Královská česká společnost nauk, Praha.
- Čech L., Ekrť L., Ekrťová E., Juříčka J. & Jelínková J. (2021): Červená kniha květeny Vysočiny. – Pobočka České společnosti ornitologické na Vysočině, Jihlava.
- Danihelka J., Chytrý M., Kučera J. & Palice Z. (2017): History of botanical research in the Czech republic. – In: Chytrý M. [ed.], Flora and Vegetation of the Czech Republic, p. 25–88, Springer, Cham.
- Hadínec J. (1996): Drobný příspěvek k problematice práce v herbářích se zvláštním zřetelům k nejčastějším záluďnostem (na příkladu herbáře UK – PRC). – Muzeum a současnost, ser. natur., 10: 99–103.
- Hájek M., Dudová L. & Obstová B. (2012): Eliška Rybníčková a Kamil Rybníček – 80 let. – Zprávy České botanické společnosti 47: 387–393.
- Hájek M. & Trávníček B. (1996): Neznámý herbář A. Pazdery v herbáři olomoucké přírodovědecké fakulty – poznámky k flóře Králova v Bílých Karpatech. – Sborník přírodovědného klubu Uherské Hradiště 1: 40–42.
- Hájková P., Štechová T., Šoltés R., Šmerdová E., Plesková Z., Dítě D., Bradáčová J., Mútňanová M., Singh P. & Hájek M. (2018): Using a new database of plant macrofossils of the Czech and Slovak Republics to compare past and present distribution of hypothetically relict fen mosses. – Preslia 90: 367–386.
- Kalenský E. (1906): Rostliny mechovitě. – In: Vepřek P. [ed.], Chrudimsko a Nasavrcko, p. 223–244, Chrudim.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – Preslia 84: 813–850.

- Migra V. & Šoltés R. (1998): Glaciální relikv *Meesia triquetra* (Bryophyta) na Kubínské holi (Oravská Magura). – Bulletin Slovenskej botanickej spoločnosti 20: 48–50.
- Neuhäuslová Z. (1993): Doc. RNDr. Kamil Rybníček, CSc. – 60 let. – Preslia 65: 279–284.
- Peterka T., Šmerdová E., Hájek M., Mikulášková E. & Hájková P. (2021): *Drepanocladus lycopodioides* rediscovered in the Czech Republic: Abandoned quarries as refugia for endangered fen species. – Aquatic Botany 172: 103380.
- Rybníček K. (1966): Glacial relics in the bryoflora of the highlands Českomoravská vrchovina (Bohemian-Moravian Highlands); their habitat and cenotaxonomic value. – Folia Geobotanica et Phytotaxonomica 1: 101–119.
- Rybníček K. (1974): Die Vegetation der Moore im südlichen Teil der Böhmischo-Mährischen Höhe. – Academia, Praha.
- Rybníček K. & Rybníčková E. (1965): Přechodové rašeliniště u Beňadova na Oravě. – Biológia 20: 373–375.
- Rybníček K. & Rybníčková E. (1972): Nálezy vzácných rašelinných mechorostů na Oravě. – Biológia 27: 795–798.
- Šibík J. (2012): Slovak vegetation database. – Biodiversity & Ecology 4: 429.
- Šmarda J. (1946): Výsledek bryogeografických studií na Moravě. Část I. – Časopis Moravského musea zemského 30: 41–77.
- Šmarda J. (1960): Reliktní společenstvo s převládající *Carex paniculata* v Západních Tatrách. – Biológia 15: 344–353.
- Štechová T., Štech M. & Kučera J. (2012): The distribution of *Hamatocaulis vernicosus* (Mitt.) Hedenäs (Calliergonaceae) in the Czech Republic. – Bryonora 49: 5–16.
- Váňa J. (1981): Vzácnější a mizející mechy a játrovky československé květeny. – Studie ČSAV 20: 163–166.
- Velenovský J. (1900): Bryologické příspěvky z Čech za rok 1899–1900. – Rozpravy Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, Třída II 9/28: 1–28.